

Nr 739

Av herrar Holmberg och Wallmark, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 115, angående ändrade grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen.

(Lika lydande med motion nr 908 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 115 till årets riksdag föreslås att den nuvarande frivilliga arbetslöshetsförsäkringen skall reformeras i skilda hänseenden.

Vi kan ansluta oss till Kungl. Maj:ts förslag men vill därvid understryka att vi finner försiktighet tillrådlig då det gäller att slopa nu gällande säsongrestriktioner.

De siffror som anföres i detta hänseende i 1960 års arbetslöshetsutrednings betänkande Arbetslöshetsförsäkringen (SOU 1963: 40) visar visserligen att behovet av säsongbegränsningar är mindre nu än tidigare men samtidigt att ett fullständigt slopande av restriktionerna skulle medföra icke obetydliga merkostnader, t. ex. för byggnadsarbetarnas kassa med 2,9 milj. kr. och för skogsarbetarnas kassa med 450 000 kr., vilket innebär i dessa fall att behovet av statsbidrag ökas med ca 2 milj. kr. och att avgifterna i respektive kassor ökar med 0: 60 och 0: 55 kr. per månad. Då emellertid det nuvarande systemet innebär att kassorna har frihet att själva bestämma i detta ämne samt att tillståndsmyndigheten kan ge föreskrifter som begränsar ersättningsrätten, och då det i propositionen föreslås att denna ordning alltjämt skall gälla, blir det alltså en fråga om tillämpningen, varför vi nöjer oss med ovanstående påpekande.

Vår anslutning i övrigt till föreliggande förslag är i hög grad beroende av att vi anser att frågan om arbetslöshetsförsäkringen bör göras till föremål för en allsidig och förutsättningslös utredning, varför de bestämmelser vartill det föreliggande förslaget kan föranleda icke bör betraktas som slutgiltiga.

Det är främst frågan om arbetslöshetsförsäkringens omfattning som föranleder vårt utredningsyrkande.

De alternativ som kan tänkas är: bibehållande av nuvarande ordning med erkända kassor, inrättandet av en allmän frivillig kassa eller inrättandet av en försäkring omfattande samtliga arbetstagare.

1960 års arbetslöshetsförsäkringsutredning framhåller i sitt betänkande: Arbetslöshetsförsäkringen (SOU 1963: 40), »att därest försäkringen anses

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 3 saml. Nr 739—743

böra öppnas för alla arbetstagare torde lagstiftningsvägen vara enda möjligheten».

Frågan är då om försäkring av detta slag kan anses erforderlig för alla arbetstagare. Häremot talar att stora grupper arbetstagare som nu står utanför försäkringen löper ingen eller obetydlig risk för arbetslöshet. För en närmare bedömning av denna fråga måste man först göra klart för sig vad den nuvarande frivilliga försäkringen omfattar. Av proposition nr 115 framgår att enligt uppgifter från år 1960 står ca 815 000 icke fackligt organiserade arbetstagare utanför försäkringen liksom 632 000 fackligt organiserade. Antalet arbetslöshetsförsäkrade var 1 362 000 mot 1 447 000 icke försäkrade. Det kan icke betraktas som tillfredsställande att inte ens hälften av arbetstagarna i landet är försäkrade mot arbetslöshet. Här är det inte heller fråga om likställighet medborgarna emellan, ty många av dem som nu saknar detta försäkringsskydd har heller inte möjlighet att bli delaktiga av detsamma.

Kostnaderna för dem som är anslutna varierar dessutom på ett sätt som gör försäkringen orimligt dyr för vissa grupper i förhållande till vad andra får betala för ett fullgott försäkringsskydd. Sådana skillnader i möjligheter till anslutning och i fråga om avgifter för de anslutna ter sig särskilt betänkliga då man beaktar att omkring 40 procent av verksamhetens kostnader bestrides med statsbidrag. Att mer än hälften av landets arbetstagare skall genom sina skatter bidra till att finansiera försäkringsskydd åt mindre än hälften och samtidigt i stor utsträckning inte har tillräckliga möjligheter att ansluta sig till försäkringen förefaller omotiverat och stötande för rättskänslan.

Utifrån dessa utgångspunkter förefaller en utredning om en allmän försäkring, omfattande alla arbetstagare som kan antagas vara i behov därav synnerligen motiverad.

Ytterligare skäl pekar i denna riktning. Sålunda är det uppenbart så, att brister i den nuvarande försäkringen måste täckas genom kommunala ekonomiska insatser, fastän det förefaller rimligt att den av arbetsmarknadsförhållandena föranledda arbetslösheten icke borde få utgöra en belastning för kommunerna. Att statsbidrag utgår för ändamålet förändrar ingenting i sak. Från kommunal synpunkt finns det alltså anledning att stödja kravet på en fullgod försäkring mot arbetslöshet.

En bredare eller en allmän anslutning till arbetslöshetsförsäkringen skulle därutöver ge fördelen av att det faktiska sysselsättningsläget skulle klarläggas fortlöpande och därmed ge en bättre bedömningsgrund för sysselsättningspolitiken.

Den tekniska uppläggningsen av en allmän försäkring torde inte vålla större svårigheter. Den tekniska konstruktionen bör emellertid möjliggöra en önskvärd kostnadsutjämning mellan olika försäkrade.

Arbetslöshetsförsäkring för företagare är en i sammanhanget intressant fråga som bedömes mycket olika. För att taga några exempel så har Sveriges

fiskares riksförbund redan erhållit dispens för bildande av erkänd arbetslöshetskassa för yrkesfiskare; medlemmarna i Sveriges radiomästareförbund, Sveriges skomakaremästareförbund och Sveriges stenindustriförbund har förklarat att behov av en arbetslöshetsförsäkring föreligger, under det att ett stort antal branschorganisationers medlemmar uttalat att de icke löper risk av arbetslöshet (SOU 1963: 40).

Även i detta hänseende synes alltså behov av ytterligare utredning föreligga.

Under återopande av det ovan anförda hemställs,

att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t att Kungl. Maj:t måtte låta allsidigt och förutsättningslöst utreda frågan om arbetslöshetsförsäkringens framtida omfattning och organisation.

Stockholm den 14 april 1964

Yngve Holmberg

Gunnar Wallmark

Nr 740

Av herr Geijer, Arne, och herr Johansson, Knut, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 115, angående ändrade grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, och nr 116, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.

(Lika lydande med motion nr 907 i Andra kammaren)

I anledning av proposition nr 116 till 1964 års riksdag angående ändrade grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen vill vi anföra följande.

I propositionerna nr 115 och 116 år 1964 har frågan om tillämpning av karenstidsbestämmelser i samband med permitteringslön och avgångsbidrag helt utelämnats.

Den 7 april 1964 träffades preliminär överenskommelse mellan Landsorganisationen och Svenska arbetsgivareföreningen om bland annat permitteringslön och avgångsbidrag. Permitteringslön avses utgå till permitterad för dag då dagpenning från arbetslöshetskassa icke utgår bland annat för dagar då karenstid intjänas. Avgångsbidrag avses utgå till vissa arbetare i samband med driftnedläggelser eller mera betydande driftinskränkningar.